

“TEMEL EĞİTİMDE, TEMEL SANAT-TEMEL TASARIM BİRLİKTELİĞİ”

Mesut ÇELİK*
Hakan ERTEK**

Günümüzde tasarım eğitime başlangıç olarak, temel bir eğitim sürecinden geçmek, genel bir eğilim olarak görülmektedir. Ancak, sözü edilen temel eğitimin yapısı; hem içinde bulunduğu tasarım dalının (mimarlık, iç mimarlık, endüstri ürünleri tasarımı, grafik, heykel v.b.) özelliklerinden, hem de bu tasarım dalının değişim ve sorunlarından bağımsız olamamaktadır. Bu nedenle temel eğitim, geçmişten günümüze, bulunduğu konuma paralel olarak kendini sürekli sorgulama ve tanımlama gereği duymuştur.

Farklı fakülteler bünyesinde eğitimi verilen iç mimarlık mesleğini ele aldığımızda ise; öngördüğümüz temel eğitim, tasarım eğitiminin, hatta genel eğitimin yapısından ayrı düşünülmemelidir. Sözü ettiğimiz yapı ise; **duygu, akıl ve beceri** üzerinde temellenmektedir. Bu özellikleri iç mimarlığa uyarladığımızda, temel eğitimin hedefi; **duygu (sezgi), düşünce (akıl) ve beceri edinimleri** gelişmiş tasarımcı kimliğini oluşturabilmektedir.

Bu anlamda, iç mimarlık temel eğitiminin ilk iki boyutunu duygu ve akıl, diğerini ise beceri oluşturmaktadır diyebiliriz. Başka bir deyişle, **subjektif (duygu-sezgi)** değerlerin ağırlıkta olduğu **temel sanat eğitimi** ile, **objektif (akıl-düşünce)** değerlerin ağırlıkta olduğu **temel tasarım eğitimi**, temel eğitimin kurgusunu oluşturmaktadır. Beceri boyutu ise; gerek temel tasarımda edinilen rasyonel bilgiyi, gerekse temel sanatta edinilen sezgisel bilgiyi kullanabilme yetisi olarak açıklanabilir.

* Yard.Doç., H.Ü.Güzel San. Fak, İç Mimarlık ve Çev. Tas. Böl., Öğretim Üyesi

* Öğr.Gör., H.Ü.Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarım Bölümü.

Her iki bilgilenmenin kaynağına indiğimizde ise, tasarım sürecinin ilk adımını oluşturan **görsel algı süreci** ile karşılaşılırmaktadır. Bu süreç ise edinilen bilgilerin işlendiği, düzenlendiği **görsel düşünme** eyleminin çıkış noktasını oluşturmaktadır. Görsel organizasyon olarak da adlandırabileceğimiz bu oluşum, tasarlananın başkalarının da anlaşılabilmesini sağlayacak, görsel iletişim dili, yani **tasarım dilini** kavramakla ve kullanabilmekle olasıdır. Bu ise, her iki eğitiminde de (temel sanat ve temel tasarım) tasarım süreçlerinin doğru ve samimi yaşanması ile ilişkilidir.

Yapılan çalışmalarla nesnel çevrenin (doğal-yapay) algılanması, tanınması; öğrencinin, kendi nesnel dünyasını algılamasını ve tanımmasını da beraberinde getirecektir.

Doğanın (nesnelere) iç ilişkilerini keşfeden öğrenci kendi iç ilişkilerini yani kendini de keşfedecektir. Diğer bir deyişle doğanın kurgusunu çözümlyerek kendi tasarım kurgusunu, dilini oluşturacaktır. Böylece öğrenci, kendini ifade, gerçekleştirme ve özgüven ile yaratıcılığının farkına varacaktır.

Temel eğitimin bütününi oluşturduğunu kabul ettiğimiz temel sanat ve temel tasarım kavramlarını sistematize edecek olursak, sezgi ağırlıklı temel sanat eğitiminin içeriğini:

- Görsel duyarlılık kazanımı,
- Sezgisel yetilerin edinilmesi,
- Algıda seçicilik (keşfetmek, değerlendirmek),

Temel tasarım eğitiminin içeriğini ise;

- Nesnel bilgiye ulaşma,
 - Yapı formunun karmaşık örüntüsünün analizi,
 - Mekansal ilişkilerin kurulma biçimlerinin algılanması
- oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra her iki eğitimin ortak paydasını ise;

- Görsel düşünme,
- Tasarım elemanlarının ve ilkelerinin algılanması,
- Yeni ilişkiler kurabilme, dönüştürebilme (görsel yapılandırma),

- Tasarım terminolojisini kullanabilme (iletişim),
- Kendini anlama, kendi olabilme edinimleri oluşturmaktadır.

Daha önce sözü edilen ve bu kavramları bütünleyici özelliği olan beceri boyutunu ise;

- Bilgi kaynağını doğru ve hızlı bulabilme,
- Bulunan bilgiyi değerlendirebilme,
- Değerlendirilen bilgiyi kullanabilme edinimleri oluşturmaktadır.

Yukarda tanımlanmaya çalışılan sözkonusu temel eğitim kurgusunda, eğitici-öğrenci yani, verici-alıcı ilişkisinden çok, problemleri sorgulayabilen, tanımlayabilen, çözüm üretebilen kişilerle, çözüm üretme yöntemlerinin araştırıldığı ve tartışıldığı eleştirel bir ortam hedeflenmektedir. Böylece mekan tasarım alanına yeni adım atmış, daha önce ezbere, kalıplara ve önyargılara dayalı bir eğitimle sorgu ve sezgi gücü körelmiş tasarımcı adaylarına esnek, öznel ve çeşitlenebilir çıkış noktaları sağlanabilir. Bu boyutuyla başlangıç eğitimindeki tasarım süreci, sonuç ürün kadar önem kazanmaktadır diyebiliriz.

Şu ana kadar açıklanmaya çalışılan kurgu,

- Toplumsal gerçeklerin bilincinde,
- Doğaya ve çevreye duyarlı,
- İnsana, sosyal ve kültürel farklılıklara saygılı,
- Bütüncül ve çok bakış açılı, dolayısıyla bağımsız kişilikli olabilen tasarımcı kimliğinin oluşumunda etkili olabilir.